

Gesine Abraham

BØRNS PSYKISKE POTENTIALIALE

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

BØRNS PSYKISKE POTENTIALIALE

Gesine Abraham

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

Børns psykiske potentiale

Af Gesine Abraham
Fra *The Beacon*

(Oversættelse Thora Lund Mollerup & Erik Ansvang)

Børns kærlige tendenser strømmer ubetinget ud til mennesker, dyr, planter og genstande i deres omgivelser, ja, til hele skabelsen.

I løbet af de seneste 50 år har børnehaver ændret sig radikalt. I de første børnehaver var der fokus på socialisering og aktiv, fantasifuld leg i et ustresset miljø. I nutiden er børnehaverne blevet et skråplan, der fungerer som en udvidelse af den formelle skolegang. I nutiden betragtes børnehavens program som en forudsætning for at give barnet et forspring og en hurtig og succesfuld vej i skolen. Mange børnehaver bruger normgivende læseplaner, der er tilpasset nye standarder, og som er knyttet til standardiserede prøver.

Problemet med fejluddannelse og succesopdragelse

For at forberede børn til de øgede krav i børnehaven, føler mange forældre, at det er nødvendigt at forberede deres børn til de kommende indlæringsituationer inden børnehaven. Mange børns livsstil er i nutiden fyldt med travle tidsplaner og strukturerede aktiviteter, og den overskydende tid bruges til "skærmtid", mens leg nærmest er ikke-eksisterende. Bekymrede pædagoger, psykologer og specialister i børns udvikling har advaret mod den nuværende praksis, som de kalder succesopdragelse, fejluddannelse og drivhusbørn, hvor forældrene ønsker at fremdrive et superbarn. Det accelererede tempo i fremskyndelsen er blevet så ekstremt, at man nu advarer om de skadelige virkninger, der primært skyldes tabet af selve barndommen.

Den akademiske chokstart

Så tidligt som i 1980'erne var eksperter i børneudvikling stærkt foruroliget over den akademisk-materialistiske tendens. Udtrykket "vidunderbarn" blev brugt om de børn, som man forventede ville lære hurtigt og kunne alt for meget, selv før de begyndte i børnehaven. Men børn bliver udbrændte og skoletrætte, længe før de når en alder, hvor en akademisk tilgang er hensigtsmæssig.

Forældre har ofte en dyb følelse af, at et barns medfødte sans for magi, mystik og undere er en selvfølge i barndommen, og at det er deres vigtigste rolle som forældre at pleje og bevare de barnlige kvaliteter. Forældre fornemmer, at barndommen bør beskyttes og bevares. Desværre er nutidens forældre under et stort pres for at gå imod disse følelser. Et ensidigt fokus på mentale og materielle værdier er den optiske linse, som har været brændpunktet for uddannelserne i det 20. årh. Det hænger sammen med den vestlige kulturs fremherskende videnskabelig-materialistiske grundtone.

Siden de første advarsler i 1980'erne om den mulige ulempe ved at accelerere børns uddannelse, er der gået tilstrækkelig tid til at vurdere resultaterne. Undersøgelser viser tydeligt, at der ikke er nogen varig fordel ved at give børn en akademisk chokstart.

Det dominerende paradigme bag problemet

Den 20. årh. tilførte det filosofiske grundlag for tidlig uddannelse i barndommen en rig arv. Det var en arv, som støttet af moderne forskning, kortlagde de sociale, følelsesmæssige og kognitive stadier af udviklingen, og det har revolutioneret menneskehedens forståelse af barndommen. Det er blevet fastslået, at børn ikke alene tænker anderledes end voksne – de har desuden et helt andet verdensbillede. De er med andre ord ikke "små voksne".

Iflg. den anerkendte schweiziske psykolog og filosof Jean Piaget¹ udvikler intelligensen sig i faser, der er relateret til alderen. I hver fase udvikles nye mentale evner, og de sætter grænsen og bestemmer karakteren af, hvad der kan læres i løbet af udviklingsfasen. I løbet af den tidlige barndom og børnehveårene – 2-7 år – er barnets tankegang præ-funktionel, præ-videnskabelig og præ-rationel. *Barnet har et magisk verdenssyn.*

Børn er ikke "små voksne"

Viden om udviklingsstadierne har givet pædagoger og forældre et uvurderligt værktøj til at vejlede dem i forståelsen af, hvad der med rimelighed kan forventes på forskellige udviklingsstadier i barndommen. På grundlag af den erhvervede viden, er det muligt at udvikle programmer, som udviklingsmæssigt passer til stadierne eller alderstrinnene. Hovedtendensen i de tidlige undervisningsmetoder har desværre været fokuseret på at forsøge at *fremskynde* den udviklingsmæssige proces.

¹ Jean Piaget: *Six Psychological Studies*

Intellektualisme og konkurrencedygtigt avancement

Hvorfor har man et ønske om at fremskynde udviklingen? Inden for rammerne af nutidens dominerende paradigme betragtes et veludviklet intellekt kombineret med en stærk ego-identitet som toppen af udviklingen. Man værdsætter intellektualisme og konkurrencedygtigt akademisk avancement. Synspunktet er baseret på fordomme, og det medføre en opfattelse af, at barnets magiske bevidsthed eller psykiske potentialer er en fejl, der skal rettes. Ironisk nok – for selv om videnskabelige resultater klart fortæller, at små børn er præ-videnskabelige, så er den dominerende tendens alligevel, at man har travlt med at give børn et mere "korrekt" livssyn. Selv om der måske er en sentimental anerkendelse af børns barnlige kvaliteter, anses de ikke for at have nogen reel værdi. Den indviklede "lade-som-om-leg", der er kernen i barndommen, betragtes som spild af tid. Den voksne projicerer sit eget verdensbillede over i barnet og forsømmer at værdsætte betydningen af barnets åndelige forbindelse.

Den nuværende dominerende praksis skal revurderes. I stedet for at søge efter mere effektive – eller mindre skadelige – måder til at nå *de samme mål* (den intellektuelle udvikling), skal *selve målet* op til fornyet overvejelse. Man skal spørge sig selv: Ønsker vi virkelig at presse vores børn ind i overhalingsbanen for at gøre dem effektive og konkurrencedygtige i en materialistisk verden? *Er der mon noget reelt værdifuldt i barndommens entusiasme, mystik og underværker, som endnu ikke er blevet forstået?* Inden for rammerne af en udvidet vision om menneskets potentialer ser man, at i stedet for at fokusere på en fejl, der skal rettes, er barndommens entusiasme og underværker en skat, der skal inkluderes i den pædagogiske proces. Det er en gave, der kan genskabe den åndelige næring til en kultur, der lider under åndelig sult og nød.

Et åndeligt og praktisk paradigme

Alice A. Bailey pointerer at:

“Undervisning har hidtil stort set været hukommelsestræning, men der er nu en vågnende forståelse for, at holdningen skal opgives”.

Alice A. Baileys *Education in the New Age*, p. 5

Tendensen indebærer en særlig uheldig faktor, for uddannelsen af det lavere tanke-sind sker på en upassende måde i forhold til alderen. Menneskeheden bliver mindet om det i en meget vigtige udtalelse af den tibetanske mester Djwhal Khul:

“Det er først og fremmest nødvendigt at gøre sig klart vedr. undervisning af børn op til fjorten år, at de er følelsesmæssigt fokuserede. De har behov for at føle, og virkelig føle skønhed, styrke og visdom. Man kan ikke forvente, at de skal tænke rationelt før den tid, selv om de afslører evne til det. Først efter det fjortende år og i løbet af ungdomsårene kan man aktivere deres mentale reaktion på sandheden og forvente, at eleverne bearbejder problemerne mentalt. Og selv om den mentale reaktion mangler, skal der gøres forsøg på at aktivere den”.

Alice A. Bailey: *Education in the New Age*, p. 14

Det næste skridt i den mentale udvikling beskrives i Alice A. Baileys litteratur, som giver en dyb og omfattende fremstilling af et mere udvidet syn på menneskets potentialer. Iflg. Alice A. Bailey har menneskeheden nået et kulminationspunkt i udviklingen af det lavere konkrete tankesind. Det er et kritisk punkt, hvor der

ikke kan ske yderligere fremgang, hvis mennesket ikke udvider sin horisont. Menneskeheden har nået et punkt, hvor der er sket en overudvikling af tankesindets konkrete og materialistiske forståelse. Nu er det nødvendigt at vende tankesindets søgelys indad for at finde mening og for at bygge en bro i bevidstheden til den højere bevidstheds verdener. Alice A. Bailey kalder korrekt arbejdet "videnskaben om antahkaranaen".

"Det drejer sig om den måde, der bygges bro over den kløft, der eksisterer i menneskets bevidsthed mellem menneskets almindelige erfaringsverden, dvs. den trefoldige verden, der består af fysiske, astrale og mentale funktioner, og de højere niveauer af såkaldt åndelig udvikling, som er en verden af idéer, af intuitiv opfattelse og åndelig indsigt og forståelse".

Alice A. Bailey: *Education in the New Age*, p. 2

Alice A. Baileys model består af et tredobbelt udviklingsforløb – instinkt, intellekt og intuition. En anden måde at udtrykke det tredobbelte udviklingsforløb kunne være *ubevidst enhed, bevidst adskillelse* og *bevidst enhed*. Alice A. Bailey definerer intuition som:

"– en omfattende forståelse af princippet om universalitet, og når det fungerer, er der – i det mindste af og til – en fuldstændig mangel på oplevelsen af adskilthed. På sit højeste niveau erkendes det som universel kærlighed, der intet har at gøre med sentimentalitet eller følelsesmæssige reaktioner, for det er hovedsageligt en identifikation med alt levende".

Alice A. Bailey: *Glamour: A World Problem*, pp. 3-4

Udvikling af intuitionen – det oplyste tankesind, i modsætning til det konkrete tankesinds princip om logik – svarer til et skift fra en separatistisk oplevelse af jeg-identitet til det højere selvs eller sjælens universelle bevidsthed eller gruppebevidsthed. I den transpersonlige psykologi svarer det til et stadie, der ligger hinsides jeg-bevidsthed. Frances Vaughn skriver:

”I psykoanalytiske teorier betragtes en stærk, sund jeg-identitet som udtryk for sundhed. Fra et transpersonligt perspektiv betragtes identifikationsfasen som en nødvendighed, men det er en overgangsfase i udviklingen af selvopfattelsen, som efterfølgende transcenderes af den transpersonlige identitet”

Frances Vaughn: *The Inward Arc*, p. 27

I den psykologi der kaldes *psykosyntese*, som er grundlagt af Roberto Assagioli, er det åndelige eller højere Selv identisk med det transpersonlige Selv. Det højere Selv er identificeret med både det universelle liv og menneskets individualitet.

”Erkendelsen af at livet er ét, og at en strøm af kærlighed bruser gennem det vækkede individ og videre til dets medmennesker og til hele skabelsen, vælder nu frem. Den tidligere personlighed, med dens skarpe kanter og ubehagelige karaktertræk, er tilsyneladende trådt i baggrunden, og en ny og fredsommelig person smiler til omgivelserne og til hele verden, ivrig efter at gøre godt, for at tjene og for at dele de nyhvervede åndelige rigdomme med andre”.

Roberto Assagioli: *Psychosynthesis*, p. 46

Forbindelsen mellem den transpersonlige dimension og magisk bevidsthed

På samme måde strømmer børns kærlige tendenser ubetinget ud til mennesker, dyr, planter og genstande i deres omgivelser – ja, til hele skabelsen. Kærlighed er en kvalitet, der er arketypisk og universel. Kvaliteterne i barndommen er afledt af barnets oplevelse af enhed. Børn føler dybt den levende ånd i stenene, planterne og dyrene som en kraft, der er den samme som livet i barnet selv. En *ubevidst følelse af enhed* er grundlaget for barnets væren. Barnet føler instinktivt livet, underet og ærefrygten for det Ene Liv, der gennemstrømmer alt i skabelsen. Det giver associationer til en overskyggende engel. Det er relateret til barnets aktive pinealkirtel, der hæmmes i det voksne menneske, efterhånden som intellektet vækkes. Barndommens magi og "primitive" animisme (troen på, at alt i naturen er besjælet, levende eller fyldt med kraft) trækker sig tilbage, når den lange udvikling af det lavere konkrete tankesind begynder.

Barnets universelle kærlighed bliver gradvist inddraget og gjort mere individuel. Uundgåeligt vil nogle "skarpe kanter" vise sig, for de er karakteristiske for fasen med bevidst adskillelse. Følelsen af "jeg" i barnet er ustabil, fordi det befinder sig i en tilstand, hvor evnen til at skelne mellem sig selv og andre endnu ikke er skarpt markeret. Udvikling af personligheden er en nødvendig overgangsfase. Man træder ud af massebevidstheden og bliver en ægte personlighed. Og det er på fundamentet af en selvkontrolleret og integreret personlighed, at rejsen ind i de transpersonlige dimensioner kan begynde. *En udbytterig og rolig erfaring i den ubevidste enheds rige, vil imidlertid give en sikker støtte, når man er klar til at finde sin vej ud af separatismen, for at søge tilbage til kilden for universalitet med dets kvalitet af spontan, ubetinget kærlighed.*

Med tilføjelsen af det tredje trin i bevidsthedsudviklingen, kan man se, at der er *parallel* mellem kvaliteten af barnets bevidsthed og målet for udviklingen, som er defineret i det tredje trin (*sjæl og åndelig bevidsthed*), i stedet for en konflikt mellem

modsatninger, er der tilføjet en ny dynamik. Man kan se det som en spiralformet dynamik. Selv om barnets bevidsthed er et skridt længere væk fra det endelige mål, set fra et lineært perspektiv, så er der en slags *overlapping mellem første og sidste etape*. Hvis man ser det fra et cirkulært perspektiv eller som en spiralform, skabes der formål og samhørighed. Når den fælles erfaring deles, skaber det enhed. I tilfældet med barnet er der tale om en *ubevidst enhed*, mens det er en *bevidst enhed* hos et menneske med en vækket intuition.

Fra det udvidede synspunkt vil der være en dybere respekt for barnets udvikling, fordi det indeholder de frø, der vil spire og blomstre på et senere tidspunkt. På den baggrund forstår man, at fasen i den tidlige barndom har *ekstraordinær stor værdi og mening* i den overordnede plan. Man er nødt til at erkende, *at det er langt bedre at arbejde med entusiasmen og magien i barndommen, i stedet for at undergrave den for tidligt*. Det giver barnet et åndeligt fundament for et mere tilfredsstillende liv.

Nogle nye retninger

Heldigvis er tidevandet ved at vende. Den bølge af reformer, der river børn ud af barndommen og har skabt præstationsfokuserede forældre og resultatfokuserede lærere, møder nu en modreaktion. Man er ved at forstå, at *langsom* kan være bedre end *hurtig*, og at *mindre* kan være *mere*. Man lærer, at *børn skal være børn*. Det betyder, at de har brug for mindre struktureret aktivitet og *mere tid til at lege*, mindre "skærmtid" og *mere aktiv tid*, mindre organisation og *mere frihed*, mindre docerende instruktion og *mere fantasifuld udforskning*.

Tilbagevenden af leg i børnehaverne er kommet i fokus som en modreaktion. Vægten, der blev lagt på den tidlige undervisning, skifter fra en ensidig og alt for tidlig intellektuel tilgang til en mere holistisk forståelse. De subtile færdigheder, der fremmes via leg, bliver mere anerkendt. Førende pædagoger og sundhedspersonale peger på at:

Forskning viser, at børn, der deltager i komplekse former for social-dramatisk leg udvikler større sproglige færdigheder end de, der ikke leger, de får bedre sociale færdigheder, mere empati, mere fantasi og mere af den subtile evne til at forstå, hvad andre mener. De er mindre aggressive, viser mere selvkontrol og højere niveauer af tænkning.

Joan Almon & Edward Miller: *The Crisis in Early Education: A Researched-Based Case for More Play and Less Pressure*

Den seneste tids hastige vækst i Waldorf-uddannelse² er beviser for, at modreaktionen er ved at nå et vigtigt vendepunkt. Waldorf-uddannelsen blev grundlagt af Rudolf Steiner i 1919 i Stuttgart, Tyskland. Nu er der over 1.000 skoler i over 60 lande. Væksten er stabil, og hvert årti fordobles antallet af skoler. Det seneste årti er der sket en hidtil uset vækst. Waldorf-uddannelsen appellerer til forældrene – ikke kun fordi de foretrækker de holistiske, kunstintegrerede metoder, men også fordi de værdsætter de underliggende værdier. Værdierne er kortfattet angivet i det ofte citerede mål for Waldorf-uddannelsen:

*“At behandle barnet med respekt,
uddanne det til kærlighed
og lade det udvikle sig til frihed”.*

² Waldorf-uddannelsen understreger den rolle, fantasien spiller ved indlæring og udvikling af tænkeevnen, der omfatter både et kreativt og et analytisk aspekt. Uddannelsens overordnede mål er at give de unge grundlag for at udvikle sig til frie, moralske og integrerede individer og hjælpe hvert barn til at opfylde dets unikke skæbne.

VidsomsNettet

www.vidsomsnettet.dk